

Kukkuniiaat pillugu paasissutissamerngit

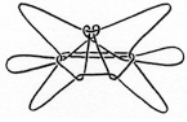
Kukkuniiaat Microsoft *Office*-p programiisut allatut ippoq. Taamaammat Windows programit allat assigalugit qarasaasiamut ikkunneqaaqqaartariaqarpoq. Tamanna ajornarpallaassanngilaq, tassami toorsiinnarluni ikkunneqartussatut aaqqissugaammat.

Kukkuniiaatip sannaata annersaa *automatimik* taaneqartarpoq. Taassuma kalaallit oqaasii oqaasersiallu kisissaanngiusartut (milliardit arlalissuit) atuarsinnaavai nutaanillu oqaasiliorsinnaalluni. Uani 'oqaaseq' imatut paasineqassaaq suulluunniit naqitat kisitsisillu ataqatigiissut illuttut naqinnertaqanngitsumik akunnillit. Taakku saniatigut *Kukkuniiaatip* programit arlallit automatip *Word*illu akornanni attaveqartarnerani aqutsisut imarai, tassa atuisup automatillu akornanni attaveqartitsisut. Kisianni automati tassavoq systemip "qarasaa".

Kukkuniiaatip oqaaseq atuisup skærmimi nammineq allataa atuartarpaa. Oqaaseq sukuiarlugu ajornaquteqanngitsumik misissorsinnaaguniuk oqaatsip tullianut nuuttarpoq. Sukuiarlugu misissorsinnaanngikkuniuk *Word* peqqusarpaa ataatigut aappalaartumik titarnileqqullugu, taava oqaatsit tassunga assingusut naqinnermit ataatsimit amerlanerusut tulleriiaarlugit aasarpai, tassa "tulleriiaarlugit siunnersuusiorfia" (forslagslistea). Soorlu kukkusumik ima allattoqarsimappat *agivoq* taava automati oqaatsinik makkuninnga siunnersuusiusaaq *angivoq*, *anivoq*, *akivoq* il.il.

Kukkuniiaatip version 1.0-ita qallunaat kukkuniiaateqqaavisa atuaasinnaassusiatut amerlatigisunik atuaasinnaassuseqarpoq. Maanna saqqummernerata nalaani oqaatsitta 80 %-iisa missai atuarsinnaavai. Tamanna aallaqqaatitut naammaginarluinnartutut oqaatigisariaqarpoq. Taamaattoq atuaasinnaassusia pilertoqisumik suli annertusarsinnaalissavarput Lingsoft pitsaasumik isumaqatigiissuteqarfigigatsigu ingerlaavartumik oqaatsit uiguutillu katersat Lingsoft avaqqullugu nutartersinnaassagatsigit, maannakkut internet aqqutigalu aqqaagaq innarlernagu iluanut immersuusummik nittartakkatsinut aaneqarsinnaasumik peqaratta. Tamanna teknikkikkut ima aaqqipparput programi aqqaagaq oqaatsinik katersanik imaqanngitsoq downloadertillugu kisianni iluani linkilerlugu Oqaasileriffiup serverianut. Aalleqqaarnermi oqaatsit katersat pioreersut ikkutissavai, kisianni oqaatsit katersaatigut ingerlaavartumik ilaartortassavagut ukiullu affaata aggersup iluani oqaatsinik atuaasinnaassusia version 1.0-ip iluani 90 %-inngusaaq.

Kukkuniiaat suli amigaateqalaarlunilu kukkuneqartitilaassaaq version 1.0-imi aaqqinngitsoorsimasatsinnik. Pingaarnertut eqqaasinnaavarput *Kukkuniiaat* suli 'korrekturliste'-mik peqanngimmat, tassa oqaatsit immikkut sammisariallit aammalu marloqiusanik isumaqartartut (soorlu allariaatsit nutaat naqinnernik arlaqartunik nikingassuteqartartut, s.i. qangatut allallugu *biili* nutaamillu aalajangersakkat naapertorlugit allanneqarfissaa *bil*. Aamma kingullarsuit oqartalersimaneri siulliarsuunerusutut oqaluttut oqartaasiannut naapertuukkunnaartut, s.i. *ukallisut* nutaartaalu nalitsinni inuusunnerusut oqartaasiat malillugu *ukalertut*.) Oqaatsit taamaattut tulleriiaarneri suli Oqaasiliortunit akuerineqarserlugit utaqqivagut neriuppugullu version 2-mi tamakku ilanngussinnaajumaarlutigit. Aammattaaq programeeriinermi 'kumaat' arlaqartut siumorsimavagut, taakku version 2-mi aaqqereersimanissaat naatsorsuutigaarput. Assersuutigalugu automatip taggisini ersiutinik paarlaatsitsisarneq (metatesemik taaneqartartog) suli immikkoortissinnaanngikkallarpari, soorlu oqaaseq eqqortumik allataq *qeqqa* oqaaserlu kukkusumik allataq *qiqqa* suli immikkoortissinnaanngimmagit.

Oqaasileriffik

Sprogsekretariatet

Automati Oqaasileriffimmit pilersinneqarpoq, kisianni Officep iluani atorsinnaangorlugu suliarinnittuuvoq Lingsoft a/s Helsinkimittog (allatut oqaatigalugu taakku kompileriesuupput). Lingsoftikkormiut aamma Nunani Avannarlerni Europami Asiamilu nunani arlalinni kukkuniatit kompilernerikuuaat.

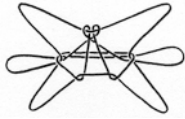
Automati oqaatsinit katersanit qarasaasiamut allallugit immiussuussanik aternik 12.000-it missaaniittunik, taggisinik 40.000-inik oqaluutinillu 35.000 missaaniittunik, oqaaseeqqanillu 1.000-it missaaniittunik imaqarpoq. Automati aamma kisitsisilersuummik (talgeneratorimik) naqinnernillu naalisaasersuummik (akronymgeneratorimik) imaqarpoq 'oqaasinngorlutik' naalisagarpasuit kisissaanngiusartut, soorlu *SIK-mi, 2006-imi* aamma *KNAPK* ilisarisinnaaniassammagit. Oqaatsit katersat tunngavigisaat tassaapput kalaallisut oqaatsit Erik Fleischerip Paamiuneersup katersorsimasai katillugit 350.000-iusut. Taakku Erik-up ukiut sisamangulersut matuma siorna Oqaasileriffimmut tunisutigivai. Siunissami oqaatsinik nutaanik pilersuinisaaq annerusumik automatiskimik pilersussaavoq, maannakkummi automati ima pisinnaasaqalertigaaq allaat Sermitsiaq Atuagagdliutidlo nammineerluni isummaminik atuarsinnaallugit atuareerunigillu oqaatsit paasinngisani tulleriaarlugit atuarneqarsinnaanngortillugit saqqummiuttarlugit.

Automati imatut suleriaaseqarpoq; nagguiit oqaatsini katersaniittut leksikoni aqqusaaqqaartarpaat. Tamatuma kingorna nagguiit ataatsimik amerlanernilluunniit uiguusersorinnaasarpai. Oqaatsit pilerlaat tamakku digital grammatikitut ittumut ingerlateqqinneqartarput, taassumalu naanerit pisariaqartut ikkussussavai. Tamatuma kingorna oqaatsit taakku leksikonimut nutaamut ingerlateqqinneqartarput pisariaqarpallu ataatsimik amerlanerluunniit annernik uiguusersoqqissavai. Tamatuma kingorna taamatut oqaasiliat nipitigut allattariarsornikkullu malittarisassiat pigisani atorlugit oqaatsitigut katitikkat nutaat taakku passutissavai. Assersuutigisigu kalaallisut oqaatsitta ilaat *qimmeqaravinnngooq*:

Oqaatsip sananeqaatai immikkoortiteraanni imaassapput qimmeq+qar+gavit+gooq, oqaaseq taanna automatip malittarisassialerivittaatigooreeruni imaalissaaq; *qimmeqaravinnngooq* taamaalilluni kalaallit oqaasiattut ilimanaateqartutut nalilertarpaa ataatigut aappaluttumik titarnilersortariaqanngitsoq.

Automati Oqaasileriffimmit pilersinneqarpoq ukiut marluk inulaarlugit ingerlanerini. Tamanna pissutsinut allanut nalinginnaasumik isigissagaanni sivikitsuararsuuvoq. Taama sivikitsigisumik pilersinneqarneranut pissutaasoq tassaavoq ilisimatuut nunanit allaneersut annertuumik uagutsinnut kajumillutik ikiuussimmammata. Annerpaamik qitiusumik ikiuuttut ilagaat ilisimatusarfimmi ilinniartitsisuuneq Trond Trosterud, Tromsøp Ilisimatusarfianeersooq. Trond datalingvistiuvoq (tassa qarasaasiaq atorlugu oqaasileritooq) qaffasissorujussuarmik piginnaasalik. Akunnerit untritillit arlaqartut aningaasarsissutiginaqit sullippaatigut amerlasuutigullu inuup taassumap uagut ajunngisaarfigeqaatigut. Annermik naggueqatigiit Samet automatiat uagutsinnut alakkarneqarsinnaaq-qummagu pioreersoq oqaatsitsinnut tulluussarlugu nalimmassarsinnaaqqullugu, naq-qaniit piluusaarluta aallartinnginniassagatta. Taamaamat Tromsøp Ilisimatusarfiata serverianiipput kukkuniatit tammatsaalineqarluni kopia, taassumattaq nutarterneqarnerani nakkutilliissutaaterput aamma tassaniippoq. Soorluli tamakku naammassanngikkaluartut. Trondip aamma programmeeriinitsinni ikiorpaatigut, assersuutigalugu kisitsisilersuutitta (talgeneratoritta) teknikkikkut pisarioqisup allanneqarnera inuup taassumap qujanaqisumik isumagaa.

Suliap aallunnerani aamma iluatsitseqaluta ikiorteqarpugut angummik inuusuttunnguamik piginnaaneqarluinnartumik, tassa Finlandimioq *Tero Avellan*. Tero Finlandimi programmeeriillaqqinnerpaanut ilaavoq (suli polyteknisk universitetimi ilinniartuuga-

Oqaasileriffik

Sprogsekretariatet

luarpoq, kisianni Nokiakkut qitiusoqarfianni tamakkuninnga aallussisut pingaernerit akornanniilereerpoq). Linuxip platformiata pisarioqisup suliatinnullu qitiulluinnartup ingerlannerani ilisimasortarisimavarput, taassumalu Oqaasileriffimmi sulisut Perl aamma PHP atorlugu programmeerinnerminni paatsiveerulluinnaleraangata tasissersugarisarsimaqai.

Oqaasileriffimmi siunnersortaanertut atorfeqartup Per Langgårdip programmi suliarisimavaa grammatikkilu immikkuullarissiq systemip pisariaqartitaa pilersissimallugu. Erik Fleischerip oqaatsit katersaaterpassui iluarsartuullugit passunneqarsimapput Ilisimatusarfimmi oqaasilerinnermut ilinniarnertuumit Oqaasileriffimmi ilinniartutut ikiortaasumit Marianne Hansenimit aammalu ilisimatusarnernikkut ikiortigisatsinnit Elisa Isaksenimit. Taakku qanoq ilisukkulluunniit Erik Fleischer oqarasuaatitigut qujanaqisumik akunnattuungasaraangamik paasiniaavigalugu saaffiguarinnaasarsimavaat. Tekniki eqqarsaatigalugu nutarterinnermi annerusumik suliaqartussaavoq ilisimatusarnikkut ikiortaasoq Aviaq Tobiassen, Oqaasileriffimmi atorfillit Lisathe M. Kruse aamma Nuka Møller oqaasilerinnermut tunngassutilinni ikiortigalugit.

Kukkuniiaatip 2002-mi aallartisarneqarnerani Nunafonden aningaasaliisarsimavoq aammalu Nunani Avannarlerni Oqaatsitigut Siunnersuisoqatigiit (Nordens Sprogråd) ineriartortitsinertaani ikiuuttuusimavoq. Taakku saniatigut Oqaasileriffiup ukiumoortumik Namminersornerullutik Oqartussanit aningaasaliissutigisartagaannit 2005-imeersunit 2006-imeersunillu matussuserneqartarsimapput, taamaattoq suliaq manna 2005-imi immikkut 380.000 kr.-inik suliamut matumunnga atugassanik aningaasaliiffiqarsimalluni.